ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Усманбекова Гулмира Кадирбековна

ТДСИ, ўрта тиббиёт ходимларининг малакасини ошириш кафедраси мудири

Саидусмонова Махаррам Рахматовна

ТДСИ, ўрта тиббиёт ходимларининг малакасини ошириш кафедраси, ассистент

ЗАМОНАВИЙ ТИББИЁТДА ҲАМШИРАЛИК ИШИ: ТИЗИМЛИ ЁНДАШУВ ВА ОЛИЙ МАЪЛУМОТЛИ КАДРЛАРНИНГ ЎРНИ

Соғлиқни сақлаш тизими жамият тараққиётининг муҳим кўрсаткичларидан бири ҳисобланади. Замонавий тиббиётда аҳолига сифатли тиббий хизмат кўрсатишда фақат шифокорлар эмас, балки ҳамширалар ҳам муҳим ўрин тутади. Айниқса, ҳамширалик ишининг мазмуни ва вазифалари кенгайиб бораётган бугунги кунда ушбу соҳада тизимли ёндашувни жорий этиш ва олий маълумотли кадрлар тайёрлаш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Ҳамширалик иши нафақат беморларни парвариш қилиш, балки профилактика, реабилитация, таълим ва бошқарув жараёнларини ҳам ўз ичига олади. Шу боис, замонавий тиббиётда ҳамширалик фаолиятини янги босқичга олиб чиқиш учун илмий асосланган ёндашувлар ва юқори малакали кадрлар талаб этилади.

Тиббиёт ҳамширасининг асосий вазифаси – узлуксиз билимлари ва кўникмаларини такомиллаштириш ўзининг маданиятини ошириш. Ташкилот ҳамширалик иши фаолиятининг турли йўналишларида бошқарувчига ҳамширалик иши иши жараёнига боғлиқ тиббиёт ҳамширалари ташкилотчилар бўлиб, етакчи ролида ёки бошқарувчи ва администратор бўлади.

Замонавий тиббиёт ҳамширалари ўтган аср тиббиёт ҳамшираларидан тубдан фарқ қилади, жумладан, уларнинг функционал мажбуриятлари ҳажми, тиббий ёрдам сифати ва беморлар олдида жавобгарлик ҳиссининг юқорилиги билан ажралиб турган.

Аҳоли саломатлиги сақлаш бўйича умумдавлат дастурларида тиббий кадрларни аҳоли саломатлигини сақлаш ва касалликларнинг одини олишга йўналтирилган профилактик ишга қаратиш керак. Аҳоли тиббий маданиятини оширишда бирламчи тиббий санитария ёрдамининг айниқса асосий тиббий ижтимоий, тиббий санитар ҳиссини ҳосил қилишда тиббий ҳамшираларнинг ўрни катта.

Етакчи сифатида ҳамширалар иши фаолиятини стратегиясини яратиб даволаш профилактика муассасаларида ҳамширалик иши ривожланиш концепцияларини ишлаб чиқади. Бошқарувчи ролида у ички ресурсларга таяниб ҳамширалик иши фаолиятини ташкил этади ва бошқаради. Бошқарувчи ҳамшира муаммоларни аниқлаб ва алтернатив бошқариш йўлларини излайди, бўлиши мумкин бўлган асоратларини баҳолайди. Бундан ташқари у ўзгаришларни режалаштириш ва киритишга ёрдам берувчи шахслар билан ҳамкорликни мустаҳкамлайди. Режалаштирилган ўзгаришлар назариясини тушуниш бошқарувчига иш фаолиятида ўзгаришлар жараёнининг барча босқичлари ёрдам беради.

Ушбу жараён узлуксиз таълим сифатини назорат қилиш механизми сифатида ишлатилади. Ҳамшираларни тайёрлашда замонавий билимларни эгаллаш учун ўз малакасини ошириш учун узлуксиз таълимнинг роли беқиёс. Асосий мақсадлардан бири замонавий билимларга эга бўлган, бошқариш қобилиятига эга, мустақил қарор қабул қиладиган мутахассис ҳамшираларни тайёрлаш саналади.

Ҳамширалик ишининг замонавий ҳолати. Бугунги кунда ҳамширалик иши анъанавий вазифалар доирасидан чиқиб, кенг қамровли касбий фаолиятга айланди. Замонавий тиббиётда ҳамширалар қуйидаги йўналишларда фаол иштирок этмоқда:

- беморларни парвариш қилиш ва кузатиш;
- тиббий муолажаларни амалга ошириш;
- профилактик тадбирларни ташкил этиш;
- соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш;
- беморлар ва уларнинг оила аъзоларига маслаҳат бериш.

Тиббиёт технологияларининг ривожланиши ҳамширалардан янги билим ва кўникмаларни талаб этмоқда. Масалан, замонавий диагностик ускуналар билан ишлаш, электрон тиббий ҳужжатлар юритиш, телемедицина хизматларида иштирок этиш каби вазифалар ҳамширалик ишининг ажралмас қисмига айланди.

Шу билан бирга, глобал соғлиқни сақлаш муаммолари, жумладан, пандемиялар, сурункали касалликлар кўпайиши ва аҳолининг қариши ҳам ҳамширалик хизматининг аҳамиятини янада оширмоқда.

Тизимли ёндашувнинг аҳамияти. Замонавий тиббиётда самарали натижаларга эришиш учун тизимли ёндашув муҳим аҳамиятга эга. Тизимли ёндашув — бу соғлиқни сақлаш жараёнларини ягона тизим сифатида кўриб чиқиш ва барча бўғинлар ўртасида узвий боғлиқликни таъминлашдир.

Ҳамширалик ишида тизимли ёндашув қуйидагиларни ўз ичига олади:

Беморга йўналтирилган хизмат. Ҳар бир беморнинг индивидуал хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда парвариш режасини ишлаб чиқиш.

Кўп тармоқли ҳамкорлик. Шифокорлар, ҳамширалар, фармацевтлар ва бошқа тиббиёт ходимлари ўртасида самарали ҳамкорликни йўлга қўйиш. **Стандартлаштириш ва протоколлар**
Тиббий хизмат сифатини ошириш мақсадида ягона стандарт ва клиник протоколлардан фойдаланиш. **Мониторинг ва баҳолаш**
Кўрсатилаётган хизмат сифати устидан доимий назорат олиб бориш ва натижаларни таҳлил қилиш. **Ахборот технологияларидан фойдаланиш**
Электрон тиббий карталар, маълумотлар базаси ва рақамли платформалар орқали самарадорликни ошириш. Тизимли ёндашув ҳамширалик ишини янада самарали, мақсадга йўналтирилган ва сифатли қилиш имконини беради.

Олий маълумотли ҳамшираларнинг ўрни. Замонавий соғлиқни сақлаш тизимида олий маълумотли ҳамшираларнинг роли беқиёсдир. Уларнинг асосий афзалликлари қуйидагилардан иборат:

- кенг қамровли назарий билимлар;
- илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш қобилияти;

- клиник қарор қабул қилишда фаол иштирок;
- бошқарув ва ташкилотчилик кўникмалари;
- таълим ва маслаҳат бериш салоҳияти.

Олий маълумотли ҳамширалар нафақат амалий фаолиятда, балки тиббиёт муассасаларини бошқаришда, таълим жараёнида ва илмий тадқиқотларда ҳам муҳим роль ўйнайди. Улар янги усул ва технологияларни амалиётга жорий этишда етакчи куч ҳисобланади.

Шунингдек, бундай мутахассислар беморлар билан мулоқотда юқори маданиятга эга бўлиб, тиббий хизмат сифатини оширишга катта ҳисса қўшади.

Ҳамширалик таълимини такомиллаштириш масалалари

Олий маълумотли ҳамширалар тайёрлаш жараёнини такомиллаштириш замонавий тиббиётнинг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади. Бу борада қуйидаги йўналишларга эътибор қаратиш лозим:

- таълим дастурларини халқаро стандартлар асосида янгилаш;
- амалий машғулотлар улушини ошириш;
- симуляцион марказлардан фойдаланиш;
- хорижий тажрибаларни ўрганиш ва жорий этиш;
- доимий малака ошириш тизимини ривожлантириш.

Бундан ташқари, ҳамширалик таълимида инновацион педагогик технологиялардан фойдаланиш, талабаларнинг мустақил фикрлаш қобилиятини ривожлантириш ва уларни илмий фаолиятга жалб этиш муҳим аҳамиятга эга.

Муаммолар ва истиқболлар

Ҳамширалик ишини ривожлантиришда қатор муаммолар мавжуд:

- кадрлар етишмаслиги;
- меҳнат шароитларининг етарли даражада эмаслиги;
- моддий рағбатлантиришнинг пастлиги;
- таълим ва амалиёт ўртасидаги узилишлар.

Ушбу муаммоларни ҳал этиш учун давлат даражасида комплекс чора-тадбирлар амалга оширилиши зарур. Жумладан, ҳамширалик касбининг нуфузини ошириш, меҳнат шароитларини яхшилаш ва таълим тизимини модернизация қилиш муҳим аҳамиятга эга.

Хулоса қилиб айтганда, замонавий тиббиётда ҳамширалик иши соғлиқни сақлаш тизимининг ажралмас ва муҳим қисми ҳисобланади. Тизимли ёндашувни жорий этиш ва олий маълумотли кадрлар тайёрлаш орқали тиббий хизмат сифатини сезиларли даражада ошириш мумкин.

Ҳамширалик фаолиятини ривожлантириш нафақат тиббиёт тизими самарадорлигини оширади, балки аҳоли саломатлигини мустаҳкамлашга ҳам хизмат қилади. Шу боис, ушбу соҳани қўллаб-қувватлаш ва модернизация қилиш бугунги куннинг муҳим вазифаларидан бири ҳисобланади.

Келажакда ҳамширалик иши янада ривожланиб, мустақил клиник фаолият юритувчи мутахассислар сони ортиши кутилмоқда. Шу билан бирга, рақамли тиббиёт ва сунъий интеллект технологиялари ҳамширалик амалиётига кенг жорий этилади.

Адабиётлар

1. Асадов Д.А., Умарова Т.Ю.Перемены в развитии сестринского дела // Педиатрия. – 1997.№5.-С.101-104.
2. Башкардина Г.Н. Новое в подготовке специалистов сестринского дела // Сестиринского дела. -2007.-№2.С.-11-16.
3. Бубликова И.В. Подготовка медиценских сестер повқшенного уровня среднего профессионального образования по специальности организатор и преподователь сестринского дела // Главная медсестра. -2000. №3-С.62.
4. Владимирцева А. Медицинские сёстры поликлиники // Сестринское дело. – 2006. -№6.-С.44.
5. Исполатовская Э.О., Зелинская Д.И. Перспективы развития сестринского дела педиатрии // Медицинкая помощь.-1999-№2.
6. Levasseur C. Validation acquired by experience, obtaining diploma programs in nursing education, differences and similarites // Soins. -2009.-Vol.12, N3-P.3-6.
7. Wettich –Hauser K.et al. Primary nursing in norway –experience during a training period: responsible and solution-oriented // Pflege Z. – 2009.- Bd.62,N5. –P.264-267.